

Д.е.н., професор Ільчук В.П., здобувач Лисенко І.В.
Чернігівський державний технологічний університет

ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРІВ, ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

В умовах глобалізації і посилення міжнародної конкуренції, економічний розвиток нашої держави стає більш залежним від спроможності кожного регіону успішно конкурувати на світовому ринку.

Глобальні зміни, які відбуваються в результаті стрімких темпів науково-технічного прогресу, активізації інноваційних процесів, вимагають нових підходів до соціально-економічного розвитку регіонів України. Особливо це актуально зараз, коли Україна і світ переживає світову фінансову та економічну кризу.

Однією із важливих умов забезпечення процесу інноваційного розвитку є здійснення ряду заходів, спрямованих на ефективне використання наявних ресурсів регіону, його інноваційно-інвестиційного потенціалу. Одним із засобів прискореного економічного розвитку регіонів є кластерний підхід, про ефективність якого свідчить як світова господарська практика, так і певний вітчизняний досвід.

Кластерний підхід – це реалізація інтеграційних процесів у сфері виробництва, започаткування нових форм економічної активності, які функціонують на високому рівні агрегації, що забезпечує високу ефективність управління, цілеспрямоване використання сукупного виробничого потенціалу та організаційно-економічного ресурсу всіх учасників кластерного утворення.

Кластерний розвиток як фактор збільшення національної і регіональної конкурентоспроможності є характерною ознакою сучасної інноваційної економіки. Світова практика показала, що кластеризація економіки обумовлює і справляє вирішальний вплив на процеси посилення конкурентоспроможності та прискорення інноваційної діяльності. В цьому полягає новий економічний феномен, який

дозволяє протистояти натиску глобальної конкуренції й належним чином відповідати вимогам національного і регіонального розвитку.

Проблеми інвестування провідних галузей доводиться вирішувати в умовах економічної кризи, коли “заморожування” коштів при реалізації конкретних проектів дуже негативно впливає на ефективність функціонування всієї економічної системи, з іншого – потреба в інвестиціях для реструктуризації виробничого апарату, реформування і перебудови всієї економіки постійно зростає внаслідок необхідності оновлення діючих виробничих потужностей.

Існуючі негативні тенденції, які склалися, неможливо побороти без зваженої інноваційно-інвестиційної політики, повномасштабної інвестиційної підтримки, орієнтованої на докорінне переоснащення діючого виробництва на основі останніх досягнень науково-технічного прогресу та створення відповідних умов для ефективної реалізації інноваційної моделі розвитку економіки.

Кластери - це географічно сконцентровані та взаємопов'язані між собою підприємства у певній галузі або сфері діяльності. Кластери охоплюють значну кількість різного роду підприємницьких структур, важливих для конкурентної боротьби, а саме: виробничі підприємства, постачальників спеціального оснащення, нових технологій, послуг, сировини, додаткових продуктів, виробничу інфраструктуру і т.ін. Крім того, багато кластерів включають місцеві органи влади та інші установи - такі, як університети, наукові центри, центри стандартизації, торговельні асоціації, які забезпечують необхідні умови становлення та розвитку кластерних утворень. Об'єднання у кластер підприємств має ряд переваг, а саме:

- можливість більш ефективного та раціонального використання наявних ресурсів так і залучених інвестицій, що є важливою умовою для сталого розвитку підприємств;

- взаємне збагачення знаннями, ідеями, що сприяє нарощуванню інтелектуального потенціалу, забезпеченню потреб споживачів товарами та послугами високої якості;
- фінансова підтримка між членами кластеру, формування єдиних фінансових ресурсів;
- взаємодоповнюваність та гармонія складових частин кластеру завдяки реалізації спільних організаційно-економічних заходів та проведенню ефективного маркетингу;
- можливість залучення як державних, так і іноземних інвестицій;
- підвищення гнучкості та інноваційного потенціалу, доступ до нових технологій та обладнання, що дозволяє виробляти якісну, конкурентоздатну продукцію, збільшити обсяг її виробництва;
- можливість спільно та ефективно вирішувати проблеми на рівні органів влади;
- об'єднання усіх компонентів виробничого процесу для досягнення високого економічного результату.

Розглядаючи інвестиційну привабливість регіонів, можна сказати, що саме завдяки створенню кластерів, підприємства стануть потенційно привабливими для вітчизняних та іноземних інвесторів. Кластеризація регіонів сприятиме розвитку спеціалізації, покращенню якості виробництва, залученню резервів, зменшенню витрат виробництва та максимізації загального економічного ефекту.

Створення кластерів в Україні є одним з пріоритетних напрямів розвитку національної економіки. Кластеризація здійснить істотний вплив на загальну економічну політику держави. Вона дозволить спрямувати політику в напрямках підтримки науки і технологій; освіти і професійної підготовки; розвитку інновацій та інвестицій; сприяння експорту; залучення іноземних інвестицій, а також підвищить конкурентоздатність держави.

Крім того, створення та ефективний розвиток кластерів особливо у будівельній галузі сприятиме створенню додаткових робочих місць, зростанню зайнятості населення, підвищенню заробітної плати та відрахувань до бюджету, дозволить зняти соціальну напругу в суспільстві, поліпшить якість життя, а також підвищить стійкість та конкурентоспроможність регіонів.

Таким чином, на сьогоднішній день застосування кластерного підходу в Україні є необхідною умовою для виходу з економічної кризи, відродження вітчизняного виробництва, підвищення ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів, досягнення високого рівня економічного зростання та конкурентоспроможності.

Література:

1. Безвушко Є. Кластери та їх роль у відродженні економіки Поділля // Перспективні дослідження - 1999. - №2. - С.17-23.
2. Войнаренко М. Концепція кластерів - шлях до відродження виробництва на регіональному рівні // Економіст. - 2000. - №1. - С.29-33.
3. О.І.Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін. Інноваційний розвиток промисловості України /Під ред. проф.. О.І Волкова, проф. М.П. Денисенка.-К.: КНТ, 2006.-648 с.
4. А. С. Гальчинський, В. М, Геєць та ін. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) "Шляхом європейської інтеграції"/ Нац. Ін-т стратег, дослідж., ін -т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. - К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. - 416 с.
5. Портер М. Конкуренция: Пер.с англ.: Уч. пос. - М.: Издательский дом "Вильямс", 2001. - 495 с.